

---

19. Rozpočtová sústava

Jedným z nástrojov hospodárskej politiky je **fiškálna, teda rozpočtová politika štátu**. Fiškálna politika je nástrojom vlády a predstavuje prerozdelenie vytvorených zdrojov, dôchodkov a realizuje sa prostredníctvom rozpočtovej sústavy štátu.

Rozpočtová sústava

1. štátny rozpočet
2. rozpočty miezd a obcí
3. vzťahy medzi jednotlivými ekonomickými subjektami a vzťahy medzi ŠR a RMO

Členenie podnikov podľa vzťahu k ŠR

1. podniky založené na dosiahnutí zisku = organizácie podnikateľského typu
2. verejno-prospešné podniky - neziskové (z rozhodnutia štátu, vlády zabezpečujú určité služby, úlohy zo vzťahu k obyvateľstvu) - zdravotníctvo, školstvo, kultúra, ...
3. špeciálne podniky - neziskové - obrana a bezpečnosť, polícia, štátna správa, ...

Štátny rozpočet

- bilancia, účet v NBS
- hospodári s verejnými financiami
- zostavuje sa jeden, na jedno fiškálne obdobie (1.1. - 31.12.)
- pri jeho tvorbe sa vychádza z určitých makroekonomických tendencií (rast HDP, objem HDP, miera inflácie, miera nezamestnanosti, ...)

Rozpočtový proces v sebe zahŕňa procesy

1. tvorba ŠR
2. schvaľovanie
3. realizácia
4. plnenie

Tvorba ŠR

- garantom za prípravu je ministerstvo financií
- zostavuje sa v druhom polroku bežného roka
- MF prejednáva návrh s príslušnými ústrednými orgánmi (centrálne banka, najvyšší kontrolný úrad) a jednotlivými ministerstvami
- po prejednaní návrhu MF predkladá návrh vláde
- vláda prejedná návrh, schváli ho alebo neschváli a dá MF na prepracovanie
- vláda predkladá návrh parlamentu
- v parlamente sa návrh prejednáva vo výboroch

Schvaľovanie ŠR

- parlament
- nadpolovičná väčšina
- po schválení sa stáva ŠR zákonom

Plnenie ŠR

- 1.1. - 31.12.
- ak nie je ŠR schválený do začiatku rozpočtového obdobia - rozpočtové provizorium
- vzhľadom na to, že sa hospodári s verejnými financiami, podlieha ŠR prísnej kontrole: MF - 1x mesačne, vláda - 1x štvrťročne, parlament - 1x polročne

Vyhodnotenie ŠR

- vypracovanie štátneho záverečného účtu (v prvom štvrtroku nasledujúceho roka)
- ŠR - vyrovnaný
prebytok
schodok = deficit (kumulovaný deficit za viac období = štátny dlh ... úver, štátne CP)

Rozpočtové zásady

1. zásada verejnosti, publicity
2. zásada spravodlivosti
3. zásada ročnej platnosti
4. zásada jednotnosti
5. zásada reálnosti

Príjmy	ŠR na rok 1997 v mld Sk	Výdavky	
1. Dane	150	1. Bežné	
a) DPH	55	a) transfery obyvateľstva	40
b) DzP p.o.	40	b) verejná spotreba obyv. (škol., zdravot., kultúra)	35
c) DzP f.o.	15	c) verejná spotreba štátu (obrana, bezpečnosť, ...)	70
d) spotrebná	25	2. Kapitálové	25
2. Clá	7	3. Splátky štát. Dlhu	25,2
3. Poplatky	4	4. Ostatné	13
4. Ostatné	10		
a) emisia št. CP			
b) splátky z dlhov			
Spolu	171,1	Spolu	208
plánovaný deficit	36,9		
a) fiškálny	11,7		
b) splátky štát. Dlhu	25,2		

Daň je povinná, zákonom určená, spravidla sa opakujúca platba, ktorú odvádzajú daňovníci štátu v určenej výške a v stanovených lehotách.

Subjekt dane - f.o. alebo p.o., ktorá je povinná platiť daň, touto osobou môže byť daňovník alebo platiteľ dane (daňovník - pri priamych daniach, pretože ich odvádza správcovi dane priamo daňovník)

Objekt dane - majetok alebo dôchodok, ktorý podlieha zdaneniu

Základ dane - kvantifikovaný objekt dane - rozdiel príjmov a výdavkov alebo výnosov a nákladov vynaložených na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov (v praxi sa často upravuje o pripočítateľné a odpočítateľné položky)

Sadzba dane

- a) pevná daňová sadzba - suma stanovená v menovej jednotke na určité množstvo (pri spotrebných daniach)

b) pohyblivé daňové sadzby - v percentuálnom pomere k základu dane

Členenie daní

1. podľa daňového subjektu

- a) dane fyzických osôb
- b) dane právnických osôb

2. podľa časového hľadiska ich platby, vyberania

- a) pravidelné
- b) nepravidelné

3. podľa toho, či sa zohľadňujú subjektívne pomery daňovníka alebo sa daň vyrubuje z určitého daňového objektu

- a) **osobné dane** - prihliadajú na subjektívne daňové pomery daňovníka (napr. pri výpočte dane z príjmu f. o. sa prihliada na počet vyživovaných detí, ...)
- b) **reálne dane** - vyrubujú sa na základe daňového objektu, bez ohľadu na pomery daňovníka

4. najpoužívanejšie členenie

- a) **priame dane** - vyberajú sa priamo z dôchodku alebo majetku daňovníka, platenie sa nepresúva na iný subjekt a daňovník ich znáša priamo. Vyrubujú sa z hodnoty majetku alebo dôchodku, t. j. vychádzajú z dôchodkových a majetkových pomerov daňovníka
- b) **nepriame dane** - vyrubujú sa pri predaji tovaru alebo pri poskytovaní služieb, ich dopad sa v konečnom dôsledku presúva z výrobcu (alebo dovozcu) na spotrebiteľa

Nepriame dane

- daň z pridanej hodnoty
- spotrebné dane
  - a) daň z uhlíkovodíkových palív a mazív
  - b) daň z liehu
  - c) daň z piva
  - d) daň z vína
  - e) daň z tabaku a tabakových výrobkov

Priame dane

- daň z príjmov
  - a) právnických osôb
  - b) fyzických osôb
- daň z nehnuteľností
  - a) z pozemkov
  - b) zo stavieb
- daň z dedičstva
- daň z darovania
- daň z prevodu a prechodu nehnuteľností
- cestná daň
- dane na ochranu životného prostredia

Daň z príjmu fyzických osôb

- predmetom sú:
  - a) príjmy zo závislej činnosti a funkčné požitky
  - b) príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti
  - c) príjmy z kapitálového majetku
  - d) príjmy z prenájmu

- e) ostatné príjmy
- základom dane je suma, o ktorú príjmy plynúce daňovníkovi v kalendárnom roku presahujú výdavky preukázateľne vynaložené na ich dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie
- základ dane sa zníži o sumy
  - 21 000 ročne na daňovníka
  - 9 000 ročne na 1 dieťa (max na 4 ks) , na ťažko zdravotne postihnuté dieťa je to 18 000
  - 12 000 ročne na manželku (manžela) ak jeho príjmy nepresahujú 21 000
  - 6 000 ročne ak daňovník poberá čiastočný invalidný dôchodok
  - 12 000 ročne ak daňovník poberá invalidný dôchodok
- sadzba dane - daň sa stanovuje progresívne podľa zákona (15 % zo 60 000, atď.)

Daň z príjmov právnických osôb

- predmetom sú príjmy zo všetkej činnosti a z nakladanie so všetkým majetkom, ak nie je ustanovené inak
- základom dane je rozdiel medzi príjmami a výdavkami vynaloženými na ich dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie; hospodársky výsledok
- položky odpočítateľné od základu dane:
  - stratu, ktorá vznikla v predchádzajúcom zdaňovacom období, a to rovnomerne počas piatich bezprostredne nasledujúcich zdaňovacích období (neplatí pre štátne podniky a a. s. s nadpolovičnou majetkovou účasťou štátu alebo Fondu národného majetku)

Daň z pridanej hodnoty - predmetom sú

- a) odplatné zdaniteľné plnenie vrátane odplaty v naturáliách
  - b) bezodplatné zdaniteľné plnenia
  - c) zdaniteľné plnenia uskutočnené na osobnú spotrebu platiteľa
- Zdaniteľné plnenie (všetko v rámci podnikania alebo v rámci činnosti, ktorá súvisí s podnikaním)
- a) dodanie tovaru, pri ktorom dochádza ku zmene vlastníckeho práva
  - b) dodanie stavby
  - c) prevod alebo prechod nehnuteľnosti, pri ktorom dochádza ku zmene vlastníckeho práva
  - d) poskytovanie služieb
  - e) prevod alebo využitie práv z priemyselného alebo iného duševného vlastníctva
- základom dane je cena alebo iná odplata za zdaniteľné plnenie, ktorá neobsahuje daň
  - základná sadzba dane je 23 %, pri tovare a službách, ktoré upravuje zákon je to 6 %
  - oslobodenie od dane - poštové, rozhlasové a televízne vysielačie, finančné, poisťovacie, výchovné, vzdelávacie a vedecké služby, služby zdravotnej a sociálnej starostlivosti, prevádzkovanie lotérií a iných podobných hier, prevod, prechod a prenájom nehnuteľností, predaj podniku, tvorba a vydávanie pôvodnej slovenskej literárnej, vedeckej a umeleckej tvorby

Spotrebná daň

- podliehajú výrobky vyrobené v tuzemsku ako aj výrobky dovezené zo zahraničia
- je súčasťou pre výpočet základu DPH, preto sa vyberá priamo u výrobcu alebo u dovozcu

Cestná daň

- predmetom dane sú cestné motorové vozidlá a ich prípojné vozidlá používané na podnikanie alebo v súvislosti s podnikaním (okrem dvoj- alebo trojkolesových vozidiel, ktorých hmotnosť neprevyšuje jednu tonu) delené do troch skupín :

1. úžitkové vozidlá a autobusy
  2. osobné vozidlá
  3. vozidlá medzinárodnej dopravy
- platí pre podnikateľov používajúcich motorové vozidlá na podnikateľskú činnosť, vodičov v medzinárodnej doprave a užívateľov zahraničných automobilov u nás
  - oslobodenie od dane - zdravotná a sociálna služba, 2 a 3 kolesové vozidlá, diplomatické vozidlá, vozidlá na slnečnú alebo elektrickú energiu

Daň z nehnuteľností

a) daň z pozemkov

- vlastník, majiteľ pozemku
- nájomca - ak je prenájom dlhší ako 5 rokov
- predmet dane
  1. orná pôda
  2. trávnaté porasty
  3. záhrady
  4. lesné pozemky
  5. zastavané plochy
  6. ostatné
- oslobodené od dane - pozemky vo vlastníctve štátu, miest a obcí, pozemky škôl, ihrísk, športovísk

b) daň zo stavieb

- subjekt - nájomca, užívateľ, vlastník
- predmet:
  1. bytové domy
  2. rekreačné chaty
  3. garáže
  4. podnikateľské objekty
  5. ostatné

Daň z dedičstva

- daňový subjekt - dedič
- predmet - všetky hnutel'né, nehnuteľné veci, platidlá a CP získané v súvislosti s úmrtím
- základ dane - hodnota majetku ku dňu smrti po odčítaní dlhov, záväzkov a nákladov na pohreb

Daň z darovania

- daň. Subjekt - obdarovaný (ak je dar do zahraničia - darca)
- predmet - bezodplatné nadobudnutie hnutel'ného a nehnuteľného majetku, CP na základe darovacej zmluvy
- základ dane - hodnota daru (do Sk 10 000,-- nepodlieha zdaneniu)

Daň z prevodu a prechodu nehnuteľností

- prevod - odplatný - predaj, nákup
- prechod - nadobudnutie výkonom súdneho rozhodnutia
- daň. Subjekt
  - a) prevod - predávajúci
  - b) prechod - nadobúdateľ majetku
- predmet dane
  - a) odplatný prevod vlastníctva k nehnuteľnosti
  - b) prechod vlastníctva nehnuteľnosti
- základ dane - dohodnutá cena medzi predávajúcim a kupujúcim

- ak je dohodnutá cena nižšia ako znalecký posudok - základom je vyššia cena

Účtová osnova pre rozpočtové organizácie

- obsahuje účty zhodné, čiastočne ale aj celkom odlišné s účtovou osnovou pre podnikateľov
- účtové triedy 2, 3, 4 a 9 - odlišné od účtovej osnovy pre podnikateľov
- UCT trieda 2 - v porovnaní s UCT osnovou pre podnikateľov obsahuje aj účty určené na sledovanie zúčtovacích vzťahov k príslušnému rozpočtu a k financujúcej banke
- UCT trieda 3 - doplnená o účty finančného usporiadania s príslušným rozpočtom
- UCT trieda 4 - úplne iný obsah ako UCT osnova pre podnikateľov, sleduje náklady rozpočtových organizácií v súvislosti s ich hlavnou, t. j. nepodnikateľskou činnosťou
- UCT trieda 9 - jej obsah môžeme čiastočne prirovnať k obsahu UCT triedy 4 z UCT osnovy pre podnikateľov

Osobitosti účtovania v rozpočtových organizáciách

- podľa UCT osnovy pre rozpočtové a príspevkové organizácie a obce vedú účtovníctvo
  - okresné úrady a obce
  - ministerstvá a ústredné orgány
  - rozpočtové a príspevkové organizácie nimi zriaďované
- analytická evidencia sa vedie podľa týchto hľadísk
  - podľa jednotlivých druhov majetku, hmotne zodpovedných osôb s miesta umiestnenia
  - členenie záväzkov podľa veriteľov
  - členenie pohľadávok a záväzkov z časového hľadiska (krátkodobé a dlhodobé)
  - členenie rozpočtových príjmov a výdavkov v súlade s platnou rozpočtovou skladbou
  - oddelené sledovanie nákladov a výnosov súvisiacich s hospodárskou činnosťou rozpočtovej organizácie
- evidencia záväzkov sa môže viesť dvoma spôsobmi
  - faktúry zaznamenávajúce vznik záväzku sa zapisujú do knihy došlých faktúr, náklad sa zaúčtuje až po jeho úhrade z príslušného bankového účtu
  - záväzok a vznik nákladu sa účtuje pri prevzatí faktúry
- v UCT účtovnej jednotky sa nemôžu navzájom vyrovnávať (kompenzovať) majetok a záväzky, náklady a výnosy okrem:
  - pohľadávok a záväzkov voči tej istej fyzickej alebo právnickej osobe, ktoré majú dobu splatnosti do 1 roka
  - dobropisov nákladov, týkajúcich sa konkrétnej nákladovej položky v rovnakom účtovnom období, ako bol náklad zaúčtovaný, to isté platí aj pre výnosy